

Till

Klimat- och näringslivsdepartementet

KN2025/0074

KN2025/00567

Remiss av SOU 2025:22 om förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet

Småföretagarnas Riksförbund är ett förbund av småföretagare och har som syfte att påverka politiska beslut för att göra det tryggt, enkelt och lönsamt att driva företag. Förbundets näringspolitiska program inrymmer förslag på vad som behöver förändras och förbättras för att stärka företagsklimatet för mikro- och småföretag (SME:s) på ett nationellt plan.

Småföretagarnas Riksförbund har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad utredning.

Vi yttrar oss främst utifrån våra medlemsföretags perspektiv, dvs utifrån ett småföretagarperspektiv. Det innebär att den del som är av störst direkt intresse för vår del gäller offentligstödd konkurrens riktad mot småföretag.

Detta svar baseras på att våra medlemsföretag sällan berörs, som producenter eller säljare, av den typ av konkurrensfrågor som utredningen behandlar.

Konkurrensverket, anmälningsskyldighet vid företagskoncentrationer

Utredningen föreslår en rad förändringar som bl. a. skulle medföra en påtagligt tyngre och mera självständig roll för Konkurrensverket.

Som nämns ovan är den aspekten inte den mest centrala i sammanhanget utifrån våra medlemsföretags perspektiv. Vi tror inte heller att de upplevda problem som förekommer bland våra medlemsföretag skulle lösas genom den typen av åtgärder.

Vi menar vidare att det exempel som lyfts fram av utredningen som motiv för förslagen, den administrativa hanteringen av vissa dokument då lånekunder byter bank, knappast är relevant i sammanhanget. Utredningen säger ju själv att denna fråga löstes med hjälp av aktuell tillsynsmyndighet.

Med detta sagt så finns det givetvis en rad olika situationer där småföretag upplever sig vara utsatta för någon form av otillbörlig påverkan, men där ett Konkurrensverk försett med nya regler sannolikt inte skulle göra någon skillnad. Det handlar om situationer som utredningen vad vi kan se inte behandlar, några exempel:

Otillbörlig konkurrens baserad på ojämna kommersiella styrkeförhållanden

Bankerna ses nog av många småföretag som att de missbrukar sin dominerande ställning i situationer som:

- Avsaknad av hjälp och stöd då småföretag utsatts för bedrägerier baserade på hantering av Bank-ID.
- Ointresse att erbjuda rimlig finansiering vid ägaröverlåtelser av småföretag.
- Erbjudna sämre lånevillkor med hänvisning till hållbarhetsbedömningar.
- Bankerna ställer krav på personlig borgen vid lån till aktiebolag vilket som i vissa fall inte uppfattas som rimligt.

En annan kategori som av många upplevs missbruka sin ställning är de stora industriföretagen, som fordonstillverkarna, som kräver betalningstider på leverantörsfakturer som upplevs som orimliga.

I inget av dessa fall förefaller det finnas förutsättningar för att i rättslig mening hävda missbruk av dominerande ställning.

Otillbörlig konkurrens baserad på allianser mellan kommersiella intressen och politik/offentlig sektor

Här ses nog elmarknaden av många småföretag som ett exempel på hur de stora elnätsföretagen agerar som monopolföretag. Skyddade av tillsynsmyndigheter och politik, särbehandlar dessa elnätsföretag olika kundkategorier och tar ut priser och avgifter som av vissa kundgrupper upplevs som oskäligen, samtidigt som andra gynnas.

Ett annat exempel är den svenska, starkt reglerade, livsmedelsmarknaden där producentledet i form av odlare och djurhållare upplever sig trängda av ett monopolliknande näringsliv i alla ändor av försörjningskedjan.

Slutsatsen av ovanstående exempel blir för vår del att utifrån ett småföretagsperspektiv förekommer andra former av upplevda konkurrensbegränsningar än vad som nämns i utredningen, företeelser som således inte tas upp.

Illojal konkurrens med offentligt stöd

När det gäller detta kan vi bara instämma i den bild som utredningen förmedlar:

”Utredningens kontakter med näringslivet respektive offentliga aktörer visar att det från näringslivets sida, särskilt bland små- och mellanstora företag, finns ett utbrett missnöje med hur det nuvarande regelverket fungerar.”

Offentligt stödd illojal konkurrens innebär inte bara priskonkurrens utan innebär många gånger även överetablering, det offentliga satsar på verksamheter där det inte finns tillräcklig efterfrågan. Lokalt är detta kanske den vanligaste problematiken då kommuner ger sig in i leken.

Småföretagarnas Riksförbund sammanställer löpande exempel på illojal konkurrens, det handlar då om ytterst lättillgänglig information, en noggrann undersökning skulle resultera i en betydligt längre lista än den vi sammanställt för några månader under 2025:

Exempel	Kommentar
I Borgholm har kommunen öppnat en second handbutik som genomgående håller lägre priser än andra second handbutiker.	Slår hårt mot liknande lokal ideell verksamhet på orten, som Röda Korset.
I Norrtälje driver kommunens arbetsmarknadsenhet en växande verksamhet med bland annat detaljhandel av textilier.	Ledde bl. a. till att arbetsintegrerande sociala företag i Norrtälje lades ner.
I Luleå dominerar kommunen sedan länge stadens second handmarknad med två stora egna butiker.	Lokal företagare: ”När kommunen åker hem till folk och hämtar en soffa som de inte längre vill ha, där går min gräns. När de dessutom reparerar cyklar och möbler och säljer.”
I Stockholm hyr kommunen ut elcyklar för 176 kronor per år.	Lokal företagare: ”Nu är kommunens cyklar så dåliga. Vi leasar ju ut kvalitetscyklar. Men skulle de börja hyra ut bättre cyklar – då blir

	det tufft. Och rent principiellt går det förstås att ha synpunkter på varför kommuner ska förstöra affärsmöjligheter för kommersiella bolag.”
I Bollnäs driver kommunen tre olika gym där årskorten kostar 4185 kronor	Lokal företagare: ”Varför ska de konkurrera just med oss gymägare. Ska kommunerna öppna klädaffärer också? Ett gym i kommunal regi kan aldrig gå back och aldrig gå i konkurs.”
Ekerö kommun driver konferensanläggning på Ekebyhofs slott.	Lokal företagare: ”Jag tycker att det känns osunt alltihop. Deras konferenspriser ligger på halva priset jämfört med alla oss andra. Jag är inte motståndare till konkurrens, men det ska vara på lika villkor. Man vill begripa vad de har för personal och hyreskostnader med de här priserna. Sen kan man undra – vad är egentligen en kommuns huvuduppgift? Är det att bedriva grundskola eller att sälja bröllopsarrangemang?”
I Västerås säljer kommunen genomgångna begagnade brukscyklar för mellan 500 och 1000 kronor.	Det sociala företaget Accessum i Västerås säljer också begagnade cyklar: ”Vi är ett litet företag med tre anställda som tvingas konkurrera med vår egen kommun. Jag tycker att det är helt fel när kommunerna bedriver detaljhandel. De ska serva och vara rädda om sina småföretagare – inte konkurrera med dem.”
Kalix kommun säljer kanelbullar för 3 kronor styck	Lokal företagare: ”Jag får inte ens igång ugnen för pengarna de säljer sina bullar för. Allt har blivit dyrare för oss – löner, el och lokaler.”
Älmhults kommun stöttar ett lokalt café och enklare lunchservering	”Vi serverar bara vegetariska luncher”

Utredningen lämnar resoluta förslag som i princip innebär förbud mot att offentlig sektor ska stötta illojal konkurrens med undantag för *”en säljverksamhet eller ett förfarande som är försvarbart från allmän synpunkt”*.

Småföretagarnas Riksförbund välkomnar givetvis denna omsvängning med förhoppning om att *”vad som försvarbart från allmän synpunkt”* tillämpas med omdöme. Det kan kännas självklart att om utredningens förslag genomförs så innebär det ett stopp för alla ovan listade exempel. Kanske blir det inte så enkelt, vi kommer säkert få höra olika honnörsord som motiverar fortsättning som hittills, med ord som *cirkulär, återvinning, vegetarisk, kollektivtrafik, arbetsträning m.m.*

Utredningen föreslår vidare olika kontrollåtgärder för att regelbundet följa upp att det nya regelverket följs.

Här vill vi lämna ett kompletterande förslag: Inrätta en näringslivspanel som bereds tillfälle att följa den föreslagna regelbundna utvärderingen.

Ghassan Ghaziri

Sten Lindgren